

چکیده

با انجام یک پژوهش پیمایشی - تحلیلی، عملیات و فعالیت‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی ۲۹ کتابخانه مرکزی دانشگاه‌های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی ۲۹ مرکز استان از بُعد مدیریتی فعالیت‌ها مورد پژوهش قرار گرفته که نتیجه در قالب ۳۳ جدول و ۷ نمودار نشان داده شده و تجزیه و تحلیل بر هر جدول و نمودار و براساس سئوالات و فرضیه‌های پژوهش، انجام شده است.

نتیجه پژوهش نشان می‌دهد که ۱۵ نفر از روسای کتابخانه‌های مرکزی مدرک کتابداری داشته و مدرک ۱۴ نفر دیگر غیرکتابداری است. روسای کتابخانه‌های مورد تحقیق بعضاً دارای مسئولیت‌های چندگانه، بغیر از تصدی ریاست کتابخانه بوده و کتابخانه‌ها با توجه به استاندارد ACRL، در زمینه نیروی انسانی جمعاً با کمبودی برابر با ۱۳۴ نفر کادر متخصص و غیرمتخصص روبرو هستند. ۳۸ درصد کادر کتابخانه دارای مدرک دیپلم و زیردیپلم هستند و وضعیت استخدامی ۴۰ درصد از کادر، بصورت روز مزدی و پیمانی است. اختلاف معنی‌داری بین سابقه احراز تصدی ریاست کتابخانه با ایجاد زمینه آموزش‌های مختلف حین خدمت برای کتابداران وجود ندارد. ۳ کتابخانه مرکزی دارای بودجه مستقل بوده و یک کتابخانه حسابداری مستقل دارد.

نظارت بر کتابخانه‌های بیمارستانی و دانشکده‌ای، از طرف کتابخانه‌های مرکزی از جنبه‌های انتخاب منابع، اعمال نظارت در امر خرید و تهیه منابع و از جنبه سازماندهی منابع، همگی در حد کمتر از ۶۰ درصد می‌باشد.

۲۱۹۷۹ عنوان کتاب به مبلغ ۴/۱۰۶ میلیارد ریال، از طرف کتابخانه‌های مرکزی خریداری شده است که ۳۹/۵ درصد آن از نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، ۵۳ درصد از نمایشگاه تخصصی پزشکی معاونت پژوهشی وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی و ۷/۵ درصد باقیمانده با مراجعه به کتابفروشی‌ها و ناشران تحصیل شده است. قیمت تمام شده ۲۱۹۷۹ عنوان کتاب در مراحل خرید، مجموعه‌سازی و سازماندهی، با ارزش افزوده‌ای برابر با ۳/۷ برابر قیمت خرید، همراه است (تأیید فرضیه دوم پژوهش). ۱۱۸ روز بطول می‌انجامد تا کلیه ۲۱۹۷۹ عنوان کتاب پس از خرید به بخش مرجع و مخزن وارد شود.

از میان ۲۹ کتابخانه مرکزی، ۲۶ کتابخانه نگهدار پایان‌نامه‌ها بوده و فهرست‌نویسی دستی متداول‌ترین روش تحلیل و بازیابی اطلاعات مدارک است. ۱۹ کتابخانه (۶۶ درصد) در بخش مدارک از رایانه به انحاء

مختلف استفاده می‌کنند و فقط در ۳ کتابخانه (۱۰ درصد)، رایانه در اموری نظیر فهرست‌نویسی، نمایه‌سازی و چکیده‌نویسی بکار می‌آید و در ۱۶ کتابخانه فقط به ورود اطلاعات کتابشناختی مدارک پرداخته می‌شود. متوسط استفاده و بهره‌برداری از توانائی‌ها و قابلیت‌های بالقوه برنامه‌های نرم‌افزای موجود در ۲۹ کتابخانه مرکزی، در مورد نشریات، کتاب‌ها و مدارک، کمتر از ۵۰ درصد می‌باشد یعنی تأیید فرض سوم پژوهش. نتایج این تحقیق باعث می‌شود تا مدیران کتابخانه‌های مرکزی به اصول اولیه و اهداف و نقش کتابخانه‌های پزشکی نظاره‌ای دوباره داشته و به داوری نتایج این تحقیق بنشینند زیرا نتایج این پژوهش چهارچوب اولیه‌ای هستند برای تفکر درباره آینده کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور.